PŘEDMLUVA

Česká daňová správa prošla nedávno nebývalou institucionální změnou. Byl vytvořen organizačně odlišný systém správy a výběru daní. Systém se zabíhá, testuje se správnost jednotlivých zvolených konkrétních postupů a sbírají se první zkušenosti.

Stanovili-li si tvůrci nové soustavy za cíl transparentnost její organizace, přehlednost a především pak jednotnost v postupech vůči těm, kteří jsou adresáty a nositeli mnoha povinností, tedy daňovým subjektům, pak jistě do legislativního vínku patří taková právní úprava, která nový systém pevně ukotví.

Z vlastní soudcovské praxe je mi dlouhodobě známo, že právě nejednoznačnosti, protichůdnosti a mezery v právních normách působí a vyvolávají problémy, které prodlužují řízení, ztěžují jej a činí jednotlivé kroky exekutivy nejasnými, neprůhlednými a spornými, o oslabení důvěry v právo a instituce jej prosazující ani nemluvě.

V právním státu lze moc uplatnit toliko na základě zákona a zákonem stanoveným způsobem. Tato ústavní maxima vyžaduje mimo jiné, aby texty právních předpisů byly jasné a nemusel být „hledán prostor“ pro vyplnění mezer mimo zákonný rámec.

Bohužel, ani tentokrát však není zmíněný předpoklad beze zbytku naplněn. Přijatý zákon o Finanční správě České republiky se nevyhnul některým naznačeným chronickým bolestem soudobé české legislativy. O to cennější je počin obou autorů, zkušených právníků, kteří se obratně a se znalostí „daňového terénu“ ujali role průvodců po novém předpisu a přinášejí svá vysvětlení, komentáře, ale i kritické (však na reálném podkladě postavených) připomínky jednak k vlastnímu textu, ale i k dalším postupům exekutivy, jež budou z přijatého zákona ústit. Komentované dílo proto přichází právě včas.

Úděl autorů byl nelehký mimo jiné i proto, že zákon sám je v některých pasážích velmi úsporný. Stručnost jeho textu by mohla být na první pohled v prostředí právního řádu přeplněném množstvím „upovídaných“ právních předpisů úlevným osvěžením. To však neplatí v situaci, kdy řada pravomocí exekutivního výkonu jednotlivých organizačních útvarů systému není obsažena v zákoně vůbec, aby pak vzápětí byla „překlenována“ navazujícími interními pokyny. V takových případech totiž mohou vznikat otázky, zda jimi nejsou veřejné moci přiznávány pravomoci, které zákon sám ani nezamýšlel.

Naštěstí oba autoři jsou detailními znalci daňového procesu a jeho principů, stejně jako předešlé organizační podoby daňové správy. Mohou tak velmi kompetentně srovnat staré a nové, propojit instituce a procedury, vysvětlit a odůvodnit změny, s nimiž se setkají všichni ti, na které „myslí“ daňové právo. Jejich nesporná odborná erudice je zárukou pomoci v aplikaci a interpretaci nové právní úpravy těm, kteří se každodenně pohybují v daňovém světě.

Publikace, kterou držíte v rukou, prokazuje, že i nedostatky textů právních norem se nemusí tolik projevit, je-li jim vdechnut rozumný obsah těmi, kdo s nimi nakládají.

JUDr. Lenka Kaniová